

ABONAMENTUL:

PE AN 3 COR. 20 FIL.
 „ 1/2 „ 1 „ 60 „
 „ 1/4 „ — „ 90 „

ÎN STREINĂTATE:

PE AN 6 FRANCI.
 „ 1/2 „ 3 „
 — 0 —

Numeri singuratici se vënd
 a Cluj cu 5 fileri, într'alte
 locuri cu 6 fileri.

Răvașul

INSERTIUNILE
 se plătesc după mări-
 mea locului ce ocupă;
 fiecare cm. □ costă o-
 dată 10 fil., de 2 ori
 8 fil., de 3 și mai multe
 ori 6 fileri.

ADRESA:

„RĂVAȘUL“
 CLUJ. — KOLOZSVÁR
 6. JÓKAI-UTCZA 6.

Editor și redactor resp.: PETRU P. BARIȚIU

Apare în fiecare Sâmbătă

Intemeietorul foi: Dr. E. DĂIANU

Statul, Biserica și Școala.

(Urmare.)

3. Un factor alcătuitor și conzervator de stat mai însemnat ca naționalitatea este *comuniunea de interese*; posibilitatea traiului material mai ușor; siguranța și abundența mai mare a mijloacelor de susținere a vieții și traiului bun; simțul lipsei apărării comune; poziția geografică; modul de cârmuire care apără drepturile omului, îi promovează bunurile ca să se simtă bine în stat atât în cele materiale, cât și în cele spirituale; adecă mai înainte de toate legile, constituțiunea și instituțiunile, cari cinstesc drepturile, apără libertatea, cari toate servesc ca să-și ajungă scopul. — Dacă aceste condițiuni alcătuitoare și susținătoare de stat, nu se află în acela, — atunci nici un stat național nu poate subsista timp mai îndelungat, ori cât ar fi comună originea, limba, datinele, ba chiar și religiunea. Pentru lucrul cel mai de căpetenie este susținerea vieții și libertatea, absolut necesară pentru ajungerea scopului. Din această cauză și-au părăsit Burii pe connaționalii lor de sânge. Și oare nu este destul de instructiv și faptul, că și în patria noastră, atunci, când libera-

zăm strigă mai puternic despre *liberarea* statului național și paș de paș pune mâna sub acest pretext pe întreaga instrucțiunea, chiar atunci crește în măsură ne mai pomenită emigrarea poporului căznit până la moarte.

4. Un factor, care ține la olaltă statul, mai mult decât naționalitatea și limba: este *trecutul istoric* îndelungat, suferințele și bucuriile, luptele și gloriile comune, întru cari au petrecut în trecut la olaltă; comuniunea referințelor de trai, în cari veacuri întregi au fost împreună și cari cu timpul s'au prefăcut în drepturi și datorințe comune; iubirea pământului, iubirea vetrei aceleia, care i-a hrănit pe ei și pe străbunii lor; vatra părințească (Vaterland), ale cărei amintiri îl leagă pe om cu mii de fire încă din copilăria sa.

Naționalitatea și limba comună nu este deci factorul cel mai dintăiu nici cel mai de căpetenie pentru formarea și ținerea la olaltă a statului, *drept aceea nici nu este o necesitate imperativă crearea aceleia*. O dovedește asta și faptul, că în trecut nu a existat nici un stat eschisiv numai pe baza comuniunii de limbă și de naționalitate. Imperiu! lui Carol cel mare a constat din popoare poliglote și totuși sustând veacuri întregi a fost infloritor. Mai de mult și Italia, deși a constat din o singură națiune, a fost desfăcută în mai multe state mărunte și a inflorit pe toate terele mai bine ca Italia unitară de astăzi. Nici azi nu este nicăiri vr'un stat pur în privința națională. Anglia, China, Austria, Rusia, Elveția, puternica Americă-de-nord, au popoare de diferite naționalități; în Franca chiar acolo este Nizza, Corzica, Bretagne; ba sunt națiuni, cum e d. e. cea polonă, cea germană etc. cari împărțite prin diferite state se simt bine și nu doresc a se ren- toarce toate la patria lor străbună.

Diferitele naționalități se pot împăca foarte ușor cu unitatea politică și inflorirea statului, dacă există celelalte condițiuni mai de căpetenie înșirate deja, cu deosebire însă dacă este unitate religioasă, comunitate de interese și legi bune; doar însași armonia încă nu este alcătuită dintr'un singur ton, ci se crează din unirea mai multora.

Ba între anumite împrejurări deosebirea de naționalitate poate să fie spre binele statului. Es-

perința ne adeverește că o națiune compusă din felurite neamuri este mai sănătoasă; întocmai ca și o familie care nu leagă căsătorii numai cu neamuri de ale ei. Cultura încă poate câștiga prin aceasta, căci e ferită de unilateralitate. Chiar și împrejurarea, că toate națiunile sunt amestecate, nu ne dovedește oare, că acest amestec este orându- duit spre bine și că-și are temelia în natura so- cietății omenești?

2. *Unitatea de limbă și de naționalitate este ne- realizabilă și chiar și încercarea de a o realiza ar fi păgubitoare pentru stat.*

1. Dacă unitatea de limbă și de naționali- tate ar fi factor de căpetenie pentru formarea și susținerea statelor, atunci acea ar trebui să aibă o valoare generală și ar trebui să admitem, că fiecare națiune este egal îndreptățită la realizarea aceleia. Realizarea acesteia însă, ori din care parte am privi-o este imposibilă și de fapt nu a succes nici odată.

Este imposibilă mai înainte de toate pentru aceea, căci una și aceeași naționalitate este res- firată de multe ori în state de altă limbă și na- ționalitate și geograficește foarte depărtate. Unirea acestora într'un stat numai atunci ar fi deci rea- lizabilă, dacă din cutare stat s'ar alunga toți oa- menii de altă naționalitate și în locul acelora s'ar aduce și s'ar coloniza din celelalte state oamenii de limba și naționalitatea respectivă; sau dacă în vecinătate fiind s'ar cucerii teritoriul pe care trăiesc, adecă dacă am schimba întreaga mapa Europei.

Aceasta ar produce însă niște relațiuni con- tinuu încordate și curat pe baza forței ar produce un *bellum omnium contra omnes* trăgând după sine nimicirea multor state, căci fiecare stat — și cu toată dreptatea — și-ar apăra pe viață și moarte integritatea teritoriului său. Fiecare stat s'ar nizu a susținea o armată mai mare de cât îi ajung puterile, ceea ce ar fi în detrimentul statului și din acel punct de vedere, că atunci l'ar face necapabil a îndeplini alte afaceri de stat însemnate. Au nu ne-o dovedește aceasta destul de clar chiar epoca noastră, care tocmai de atunci geme sub jugul tot mai greu al militarismului, ce consumă toate puterile, de când chestiunea naționalităților tendențele pangermanismului, pan- slavismului etc. periclitează liniștea popoarelor?

Realizarea acestei unități însă ar fi imposi- bilă și pentru faptul, că naționalitățile reslătite în diferite state, într'un stat ca acela, în care există unitatea de religioane, trecutul istoric comun, co- muniunea bine întărită a intereselor materiale și de altă natură, adecă există factori mai esențiali, decât naționalitatea și limba pentru formarea și ținerea la olaltă a statelor, simțindu-se bine pe lângă toată diferența ce există în limbă și națio- nalitate, tocmai nu voesc, nu doresc a eși din respectivul stat ca să între în altul, numai pen- trucă în acela ar fi de o limbă și de o naționa- litate, cu atât mai puțin pentru ca să între în un stat în care raporturile amintite lipsesc.

2. Dar chiar și pe teritoriul unui și acelui stat poliglot, ar fi imposibilă realizarea unității în limbă și naționalitate, fără de o daună mare pentru stat, căci naționalitățile țin cu *stăruință* și cu *deplin drept* la naționalitatea și limba lor. Numai apăsând cu forța *cele mai esențiale drepturi* ar putea deci statul realiza aceasta unitate prin mo- nopolul școlar. Cu aceasta însă ar ajunge chiar scopul contrar; statul singur și-ar periclita uni- tatea, unirea, existența sa proprie, căci de regulă astfel de apăsări cu forța dau de obicei naștere

† Filon V. Tat.

revoluțiilor îndreptățite și destramă unitatea sta- tului, chiar și statul însuși. Doar chiar și numai suspiciunea unei astfel de încercări, câtă neîn- credere, înstrăinare, ba chiar amărăciune naște între naționalități contra statului! Drept aceea cealisarea unității în limbă și naționalitate poate naște un rău cu mult mai mare decât acel bine, care s'ar putea eventual naște din apăsare. Statul ar ajunge prin un atare experiment în conflict chiar cu acel principiu, cu carele Bluntschli ar voi să justifice acest experiment și anume cu principiul »bunei alcătuirii de stat«.

3. *Ezecutarea unității, în limbă și naționalitate prin monopolul școlar, vatămă drepturi esen- țiale*

E un principiu nerăsturnabil, că statul, a cărui bază de esistență și a cărui scop de căpe- tenie este *apărarea drepturilor esențiale*, nu este îndreptățit a produce nici un fel de bine chiar cu vătămarea acelor drepturi, ori cât de trebuincios și de lipsă ar fi acel bine pentru stat.

Realizarea unității de limbă și de naționa- litate, prin monopolul școlar, nu se poate săvârși însă decât numai prin vătămarea brutală a a- cestor drepturi.

1. Se împotrivesc acest lucru cu *orânduirea lui Dumnezeu*, cu principiul creștinismului, cu natura omenimei.

a.) Precum adecă în întreg universul omul singuratic, asemenea în întreaga omenimea pe lângă cea mai perfectă unitate vedem și cele mai mari deosebiri.

După rândueala lui D-zeu, întărită și prin revelațiune, întreaga omenimea este o mare fam- ilie, în care — în tocmai ca membrii singura- ticelor familii — pe lângă toate deosebirile dintre însușirile trupești și sufletești: toți sunt frați sub acelaș părinte comun, carele crează unitatea între membrii diferiți. Precum nici unui membru de familie, asemenea nici unei națiuni, membră din fam- ilia cea mare a omenimei, nu-i este iertat a se isola, a se abate și a se nizu spre scopuri con- trare scopului comun, a împedea dreptul împru- tat de existență: ajungerea scopului căruia, a-l a- păsa și a se fericii prinuciderea fratelui său, ca și un Cain. Pe lângă toate diferențele uriașe, în ce privește scopul comun final, vedem aceasta

admirabilă unire de reciproc sprijin chiar și în natură. Precum în natură numai pentru aceea se deosebesc creaturile după fire și menire, pen- truca pe rând, sprijinindu-se una pe alta și țin- tind la scopul final de căpetenie, să asigure uni- tatea: întocmai așa și în omenime, — fiindcă toată are acelaș scop final, — diferitele naționa- lități numai ca membri sprijinitori ai unității au drept de esistență. D-zeu voește dar în omenime unitate, dar și în unitate variațiune.

În conformitate cu aceasta a organizat D-zeu și biserica, ca societatea cea mai perfectă.

b.) Aici găsim cea mai perfectă intrupare a unității și a frățietății omeniești, atât după principiu cât și în praxă. În tot timpul peste tot locul și la ori care popor biserica este una în credință și morală, ba chiar și în cărmuirea sa sub un cap văzut, întemeiat pe autoritate Dum- nezească, unind astfel întreaga omenime într'o familie mare. Nu cunoaște deosebire esențială între națiune și națiune. »Nu e deosebire — zice st. Paul — între grec și ovreu«¹⁾ »Christos i-a unit pe ambii«²⁾ zice mai departe, când jidovii se provocau la privilegiile lor naționale. »Un domn, o credință, un botez, un D-zeu și părinte a tu- turor«.³⁾ Ba în biserică diferitele naționalități a- fară de înrudirea spirituală câștigată prin botez și s-tul mir, prin primirea aceleiași sfinte cuminecături, se leagă într'o înrudire tainică cu D-zeu și între sine prin sfânt trupul și sângele lui Christos. Așa împreună biserica ceriul cu pământul, pe D-zeu cu omenimea, popoare cu popoare într'o mare împărăție unitară prin D-zeu, »*quiper diversita- tem linquarum cunetarum gentes in unitate fi- dei congregavit*«⁴⁾.

c.) Biserica creștină catolică însă deși face din întreaga omenime o familie mare, nu numai respectă, ba chiar și *ocrotește* și diferențele și nu- mai în cele mai esențiale lucruri pretinde unita- tea. Ea nu atinge însușirile naționale diferite, nici datinele populare, ba se și acomodează ace- tora; întru cât se poate le suscepe în instituți- nile sale, în liturgia sa, ba chiar ține la acelea. Iși iubește pe toți fii săi deși sunt de caractere și limbi deosebite, de acea pe o formă națiunile mici ca și pe cele mari în contra ori cărei nedreptăți. Pe toate națiunile le privește de surori și nici o națiune nu-și poate teme de dansa naționalitatea, limba sa, ba din contră, după cum ne arată is- toria, la ea își află scut contra ori cărei apăsări nedrepte.

În înțelesul nobil al cuvântului nime nu e atât de cosmopolit, ca și biserica — ceea ce i-se

¹⁾ Stul Pavel — Rom. 10. 12.

²⁾ Stul Pavel — Efes 2. 4.

³⁾ Stul Pavel — Efes 4. 5.

⁴⁾ Stim. aus Marina Lach IV.

FOIȚA RĂVAȘULUI

O pacoste și pricinile ei.

O mângăere și fală a avut prin veacuri Ro- mânia, dușmănit de soartea, care i-o pregăteau dușmanii și împrejurările, și asta a fost credința cea tare în D-zeu și binecuvântarea căsii cu niște odrasle zdravene și voinice, nădejdea și trăinicia neamului. Erau mai simpli, sau cum i-ar numi cei din zilele noastre, mai proști la fel, că nu știau atâtea mofturi fără nici un rost, ci își trăiau liniștiți traiul, muncind din greu și cu nădejde tare în ajutorul ceresc.

Când toca, știau să ia drumul bisericii, ca acolo să mai guste dulcea învățătură a blândului Nazarinean, sămănată ca o miasmă de mare preț în frumoasele noastre cântări bisericesti și sfânta scriptură. Nu știau ceti, dar ascultau cu mare luare aminte ce li-se spunea acolo de pe buzele preoților și diecilor cucernici. O dovadă de ne- tăgăduit este, că bătrânii aproape toți sunt în stare să-ți spuie pe de-a rostul nu numai evan- geliile Duminecilor și sărbătorilor, fără întregul Testament Nou și din cel vechiu partea cea mai mare, și încă coala cu tâlc și pe înțeles ca o po- veste sfântă și de mare preț. Ba, în cântări, — când ar fi vorba, — și-ar pișca și pe cel mai is-

și impută — dar nime nu e atât de iubitor de patrie și drept față de drepturile națiunii, ca fiul credincios al bisericii, căci acela ține pe ori care de frate al său, dar după o rânduială naturală a iubirei bazată pe învățătura bisericii *pe nime nu' înbrățișază cu iubirea sa mai mult, decât pe con- patrioții, cari stau mai aproape de dânsul*. Nu e o dovadă pentru aceasta faptul eclatant, că ni- suințele naționaliste exagerate s'au desvoltat mai cu samă la acele națiuni, cari s'au desfăcut de cătră biserică. Există *pangermanism, pan- slavism*, dar cine a auzit de *parlatinism*?

Internaționalismul, socialismul, cosmopolit- izmul modern, carele nu cunoaște patrie deose- bită, și deosebire națională, base nizuește a o chiar nimici; întocmai ca și naționalismul mo- dern, carele se isolează strict de cătră celelalte naționalități și ține numai la deosebirile naționale proprii, denegând dreptul de esistență al altora și voind a-se forma și cu forța pe fiecare după chipul și asemănarea sa: pe o formă se împotri- vesc bunei orânduiei dumnezeiești.

d.) Se împotrivesc și pentru aceea, că pretinsa unitate numai cu apăsarea forțată a ce- lor slabi s'ar putea executa ceea ce e contra iu- birei de aproape; apoi nu purcede atâta din iubirea naționalității sale, cât mai mult din pofta de domnire și din îngânfare națională, ceea ce e contra umilinței; adecă este contrară unor astfel virtuți voite de D-zeu, cari în referințele reciproce obligă pe naționalități întocmai ca și pe singuratici.

2. Crearea unității naționale și de limbă prin monopol școlar, vatămă și *dreptul natural*. Fiecare naționalitate, întocmai ca ori care om singuratic, are dreptul natural de a-și susține naționalitatea și limba sa ca proprietatea sa cea mai proprie. După cum nu are nimenea dreptul de a dispune după plac asupra trupului și sufle- tului unui om, fiindcă toți oamenii sunt egal îndreptățiți: întocmai așa nu poate dispune asupra însușirilor înăscute cu acele, însușirile, facultă- țile naționale, limba națională.

Nu-l îndreptățește pe stat a face aceasta nici argumentarea lui *Bluntschli*, statorește ca bază de drept chemarea și capabilitatea instruc- tiv simțită pentru o alcătuire corectă de stat (*»richtige Staatsbildung«*) și necesitatea, fără de care nu și-ar putea ajunge scopul vieții. Căci în fine, cine hotărește, că oare în care stat este *»chemarea instinctiv«* simțită și că oare nu s'ar putea realiza și întru marginile sale de stat. Tot statul. Dar întru statorirea acestei *»chiemări«* fiecare se poate simți pe o formă îndreptătit și atunci răpirea de drepturi și atentatele amenință- toare pentru siguranța de drept n'ar mai avea sfârșit. La aceasta e a se mai adauge, că pre-

cusit dintre dieci, de i-ar răbda și glasul. N'aveau preoți cu atâta învățătură, cum sunt cei deacuma și totuși ce evlavie îi stăpânea când auziau vor- bindu-li-se despre lucruri sfinte și de câtă ciudă nu erau cuprinși, când auziau pe străini sau vre-un rătăcit din sinul lor, — ceea ce se în- tâmpla cam rar — batjocurindu-le biserica și slu- jitorii ei. Erau în stare a se încumăta chiar să-i dea cuvenita răsplată, de nu s'ar fi gândit la în- suși lesne iertătorul Isus.

Și ce fac astăzi? Dacă nu toți, o parte în- sămnată de bună samă numai creștini nu se pot numi, căci în loc de a cerceta biserica, în vre- mea cât ține slujba își văd de alte lucruri, cari nici că-și au sorocul în Dumineci și sărbători. După luni de zile, când își aduc aminte, că mai stă biserica, se mai încumetă a merge coala când se cântă priceasna sau chiar *»stăpână primește«* să poată zice și ei în gura mare c'au fost la bise- rică, sunt prin urmare bisericosi, cucernici.

Și iarăși mulți nici atâta tărie nu-și pot lua în suflet, ca s'asculte sf. slujbă cu evlavie și lu- are aminte, fără merg să fie merși, să nu doarmă acasă. Că-s trudiți și istoviți de munca săptă- mării, nu ni-se cade a ne îndoi, atâta jertfire de sine însă s'ar putea aștepta dela unul fiește ca- rele, ca un ceas să rămăe treaz, să nu fie de față numai cu trupul. Și-o poți aștepta aceasta cu atât mai vârtos, cu cât bagi de samă, că toți aceia, cari dormitau sub slujbă, abia eșiți de pe

cum nici un om, așa nici o naționalitate nu are dreptul a-și ajunge scopul zădărnind scopul de viață și dreptul altuia.

Nu-l îndreptățește nici împrejurarea, că în urma majorității naționalitatea lui este dominantă, căci isvorul dreptului nu este majoritatea nici pu- terea, ci voința lui D-zeu, carele nu a putut de- fige pentru nici un atare scop de viață și cu acesta un atare drept ca să nimicească scopul de viață și dreptul altuia.

Nu-l îndreptățește nici binele public și nici interesul statului, căci binele public și interesul statului chiar întru aceea constă, că fiecare să-și vadă asigurat dreptul la bunul său; apoi fie care naționalitate își ține de cel mai mare bun al său conservarea însușirilor sale trupesti, sufletești și de naționalitate, ca o moștenire scumpă dela străbunii săi. Apoi precum în viața privată nu e permis nimănui a lua bunul altuia pentru pro- movarea intereselor sale poate mai mari; cu atât mai puțin e îndreptătit la aceasta statul a- părător de drept. (Va urma.)

†
Axente Severu.
(1821—1906.)

Luni în 13 August n. a încetat din viață, într'un spital din Brașov, marele tribun dela 1848 *Axente Sever*, cel din urmă stejar din acel codru de bărbați și viteji, care a vuit așa de strașnic în vremea de furtună. El bolia de mult în acel spital, cercetat din când în când numai de vr'o câțiva prieteni și stimă- tori, ca Dr. Aur. Mureșanu, dir. »Gazetei Transilvaniei«, I. M. Moldovan, vred- nicul prepozit capitular din Blaj și alți câțiva; pentru ceilalți mulți Români el era ca și mort de vr'un an...

Sfârșitul frumosului bătrân, cu ochi de vultur și pieptul de oțel, a fost o luptă energică cu moartea, care numai de acea l'a învins, pentru că... hotărât este omului odată să moară. Până în cele din urmă clipite însă bătrânul A- xente a fost treaz la suflet, și cu gân- dul, nu la sine, ci la soartea neamului. »Nu știu ce va mai fi și cu voi, gene-

ușa bisericii, în loc să se grăbească spre casă, ca acolo în cercul familiei să petreacă câteva clipe de cerească îndestulare, iau drumul crășmei, ca să-și bage boală în oase, să-și pape agonisala de peste săptămână, amărându-și traiul șieși și fami- liei sale.

Bătăile, injurăturile, certele și alte fapte ne- vrednice, cari au locul aci sunt de prisos ale în- șira, le cunosc D-lor așa de bine și de multe ori le gustă urmările triste, cum n'ar prea voi pe pricele temnițelor mucegăioase, sau cei și mai dureros în mirosul înădușitor al spitalelor, în chi- nuri îngrozitoare. Ori vreți poate pilde de cari zilnic aduc gazetele cu duiumul? Luați-vă numai osteneala și cetiți.

Să nu mergem mai departe, aci în sat, căci n'au fost și nu sunt, cari după ce prin nechib- zuiala lor mâncându-și averea părintească, nu și-au sfârșit viața cu moarte nefirească și pripită, negrijiți și neimpăcați cu D-zeu, cari de atâtea ori i-a chemat prin darul său din rătăcire. Și-au trăit traiul scurt și amărât, ca să-și înceapă munca vecinică, de cari s'au învrednicit prin nesăbuitele lor fapte.

Să trecem acum la familia lor, să zicem, că au fost cercetați destul de des de binecuvân- tarea lui D-zeu cu copii sănătoși și întregi, și a- poi să ne întrebăm, că ce vor ajunge sau ce au ajuns deja, și nu din vina lor?

Abia înălțați puțin, deși bătrânicosi, căci

rația tineră» — a zis el cătră tinerii colaboratori ai »Gazetei«, cari l'au cercetat într'una din ultimele zile ale vieții lui sbuciumate. Înainte de a închide ochii săi vii, pătrunzători, s'a spovedit și s'a cuminecat cu evlavie creștinească. Cūrând apoi i-a încetat graiul, a adormit, și s'a stâns frumos, lin, rămânând trupul rece, mândru ca o statuă de marmură.

*

Ioan Axente Severu a fost fiu de agricultor și s'a născut la 3/15 Aprilie 1821 în Frăua. A studiat în Blaj și în Sibiu, iar la 1842 fu primit în seminarul clerical din Blaj, pe care însă la 1845 în urma procesului Leményian l'a părăsit și la 1847 a trecut în România ca profesor de limba latină și română. La 1848 luă parte activă la mișcările pentru libertate și constituție. Fu numit comisar de propagandă în județul Ilfov și în urmă trimis cu Aron Florian la Craiova pentru organizarea județului reacționar, care nu voia să recunoască guvernul provisor. Din incidentul arestării lui Aug. Tr. Laurian și Nicolae Bălășescu, întâmplare la 18 August 1848, Axente a revenit în patrie. A luat parte activă la adunarea grănițerilor din 11 Septembrie în Orlat, de unde în ziua următoare plecă cu o ceată de 200 ficioari la a 3-a adunare de la Blaj. După proclamarea armăii generale, Axente luă parte principală la organizarea gloatelor române și la apărarea eroică a Munților-Apuseni și a fortăreței Alba-Iulia în 1849. Restabilită ordinea în țară, înainte de depunerea armelor Axente încercase formarea unui escadron stabil de cavalerie, dar fără succes. Abia așezat în Cenade, în urma denunțurilor ce erau la ordinea zilei, Axente fu arestat, dus la Sibiu și supus unui interogator pentru ascundere de arme, incendiarea Aiudului și altele, dar aflat nevinovat, după 30 de zile, fu pus în libertate. Cătră sfârșitul anului 1850 Axente fu provocat a merge la Sibiu pentru a primi 2 decorații împărătești, dar le-a refuzat, cerând drepturi naționale și desdaunare pentru pierderile materiale și jertfele aduse în revoluție. — Urmarea fu o mare investigație asupra acțiunii gloatelor române în districtul Alba-Iulia, și după aceea la 1852 o desdaunare de stat de 60.000 fl. pentru bisericile române. Tot în acel an venind împăratul în Transilvania, Axente îl întâmpină la 21 Iulie în muntele Găina și-l petrecu până la Sibiu unde fu decorat cu: Crucea de aur cu coroană pentru merite, ordinul Francisc Iosif clasa III. și ordinul militar rusesc Sf. Ana cl. III. La 1851—54 Axente ocupă oficii de stat, iar după

retragerea sa din serviciul statului luă parte activă la mai multe acțiuni politice-naționale și la mișcările culturale ale Românilor din Transilvania.

*

Corpul defunctului a fost transportat după moarte din spitalul civil din Brașov în casa rece a spitalului, unde sculptorul Cantilli din Viena, asistat de sculptorii Vasile Rusu din Baia-mare și polonezul Iosif Bard, i-a luat masca, care a reușit admirabil. *Sculptorul Cantilli a zis, că rar se poate vedea un cap atât de marcant și trăsături atât de caracteristice și energice.*

Marți la oarele 10 dimineața corpul defunctului, așezat în cosciug, îmbrăcat în negru și cu cele 3 ordine la gât și piept a fost fotografiat de fotograf artistic Schwarze și transportat la capela română gr.-or. din suburbiul Groaveri. Rugăciunile la închiderea cosciugului le-a rostit prepositul I. M. Moldovan din Blaj.

După ameazi publicul român din Brașov și-a luat pentru totdeauna adio dela »taica Axente«. D-l preposit I. M. Moldovan a săvârșit serviciul divin la cosciugul mortului și d-l Mihaiu Popovici a rostit un avântat discurs de adio.

La orele 3 un lung și măreț convoiu în frunte cu d-l preposit I. M. Moldovan a condus cosciugul la gară. Pe o periniță au fost puse decorațiile defunctului. Cosciugul a fost acoperit de numeroase cununi frumoase: din partea fratelui Ariton Axente, director de școală î. p. în Turnu-Severin, a fratelui Iacob Axente din București, a familiei Popovici din Brașov, a »Gazetei Transilvaniei«, a casinei române, a Tinerimei române din Brașov și a »României June« din Viena. Orchestra orașului a întonat în tot parcursul drumului diferite marșuri funebre.

La 4¼ cosciugul, după o scurtă ectenie, a fost așezat în vagon și publicul rom. Brașovean cuprins de adâncă durere s'a rentors în oraș.

Osemintele marelui tribun dela 1848 Axente Severu au fost transportate la Blaj, unde — conform ultimei sale dorințe — au fost înmormântate pe Câmpul Libertății.

În Blaj s'a format, din Blaj a pornit, și în Blaj a revenit la odihna de veci. Pomenirea lui va trăi.

Impărăția lui Dumnezeu.

Impărăția lui D-zeu nu însemnă, că fiecare om să aibă pâne și casă, pământ și bunăstare pământescă: pentru propoveditorul împărăției lui D-zeu cuvintele: »fă ca pietrele acestea să se prefacă în pâne« au fost socotite drept ispită. Mântuitorul, D-zeu-Cuvântul nu este pânea. Adevărat, că d-zeiescul Mântuitor a întemeiat fericirea și a desemnat direcțiunile ei; proclamând adevărata frățietate și vrednicie omenească; după aceea însă El s'a înălțat la ceriuri, a părăsit câmpul de luptă, pe care se resboiesc ideile omenești, se validează noile planuri, și caută să restorne cele vechi, să creeze cele noue și astfel să afle cele mai bune, Fiul lui D-zeu n'a venit să facă politică socială.

Asta e așa de adevărată, încât unii tocmai de aceea învinovătesc sfânta scriptură și o acuză, că n'ar avea idee de valoarea etică a muncii și nu ar aprea problemele, fie și vremelnice, dar omenești ale acesteia. Evangelia — zic ei — arată numai spre cer, ca »să căutați cele de sus« și lumea o aruncă în brațele sărăciei și mizeriei. Ea se entusiasmează pentru mizerie, cântă cântecele sărăciei și așează omenimea sub cort de corturari, doar »n'avem locaș statornic aici«. Nici aceștia n'au dreptate. Ișus a fost templar, dar fericirea omeniei nu a așteptat-o dela muncă. Munca e de lipsă, roadele ei binecuvântate le primim bucuroși, dar lumea sufletească ea nu ni-o poate umplea. Toate categoriile ei rămân foarte departe de împăcarea inimei; iar Mântuitorul tocmai pace a venit să aducă fiecărui sistem economic, și fiecărui om chiar, care stă sub gradul de producțiune.

Mai adaugem, că Ovreei au așteptat dela Mesia întemeierea împărăției lui Israil; de aceea îl întreabă: acum vei restitui țara lui Israil? Acum vei elibera poporul tău de sub jugul Romanilor? Nu, nu! Măcar că aș putea cere dela Tatăl meu și mi-ar da 12 legioane de îngeri. Ați voit să mă alegeți împărat, dar eu am fugit la munte, mie nu-mi trebuie lauri, nici coroană, nici sabie; ce să fac cu ele?

Adevărat, că în duminica de Florii a intrat în Ierusalim în triumf, ca împăratul lui Israil, dar aceasta improvizată intrare triumfală el a comentat-o în curând, peste patru zile, când la întrebarea lui Pilat, că »tu împărat ești?« a răspuns: Da, împărăția mea înse, nu e din lumea aceasta. Impărăția mea nu e o bucată de pământ, o țară, nu e o reformă socială, nu e un program politic.

Dar să pășim cu curaj înaintea lui Christos și să-l întrebăm: dacă împărăția ta nu e o țară,

erau hrăniți rău, de când au văzut lumina, îi pun la muncă grea și anevoioasă, după ce stomacul cere și trebuie să-i dai și părinții nu s'ar îndura să-și lase năravul. Muncește cât nu-i îngăduie puterile și în loc de mângăere se trezesc de mulțuri cu oasele înmuiate și poate neîntregi fără de nici o vină și în loc de niște vorbe dulci mângăitoare întâlnesc crâncene și rușinoase injurături. Ș'apoi să te mai miri, că ni-se împuținează bătrânii și se duc tinerii ca pleava suflată de vânt și chiar prin asta ni-se primejduiește și dănuirea neamului nostru!

N'avem la ce ne mira, legile firei încă nu se pot schimba așa cu una cu două și apoi D-zeu încă nu poate face pe placul tuturor. Apucă-te numai și chinuește un vițal până încă e tinerel, când oasele nu-i sunt învârtoșate cum se cade și va trebui să îmbrânciască, să se sfârșiască. Și acumă cui îi se pare lucru de crezut, ca un trup omenesc de 7—9 ani să fie mai tare, să sufere și ce nu se poate? Ș'apoi știm cu toții, că ceia ce deosebește pe om de animal este sufletul, nu trupul, după ce aceleași oase și aceeași carne este în amândouă.

Ne putem însă mira, că oamenii își uită de suflet și se fac mai dobitoace, decât dobitoacele necuvântătoare, după ce vita, dacă dă de năcaz, în același a doua oară nu se mai infundă, pe când omul dedat odată, pare zorit de alții, face tot și mai ales ce nu se cade, numai să-și

sature poftele și desfrâmul. Nu vede, n'aude, batjocorește, fură și omoară. De multe ori ajunge până acolo, de li-se pare că vitriolul jidanilor nu-i pripește destul de repede moartea și și-o fac ei înșiși, înglodânduși pe vecie sufletul în focul Gehenei și lăsând o pată neștearsă pe familia sărăcită și huiduită de toți.

Nu arare-ori se adeverește și aci zicala »ce naște din pisică șoareci mănâncă«, căci, — după cum spuneam mai sus, — legea firii e neschimbăcioasă și ea ne spune, că fii aduc în multe, dacă nu în toate cu părinții lor și de mici mai ales prin pildele rele ale părinților, își însușesc păcatele lor. De multe ori aceleași năravuri le moștenesc din moși strămoși »oțărindu-le din ce în ce mai mult, după ce nu vreau să folosească nici un mijloc de îndreptare. Și apoi își fac mendrele până ce se umple cupa, când D-zeu nu-i mai poate îngădui, în urma sfaturilor sale, ochilor lumești tănuite.

Rari sunt aceia, cari trăgându-și sama plâng cu prorocul Ieremie pe ruinile Ierusalimului, deși poate le este zădarnic plânsul ne mai fiind nici o cale de scăpare.

În privința aceasta chiar și învățații puși la cărmă și în fruntea poporului fac o greșală neiertată, vreau adică »să spăie lupul cu pielea de oaie«, să tămăduiască răul după ce devine aproape cu neputință de tămăduit. Vrând-nevrând trebuie

să înmulțească spitalele, dacă nu vreau să împuțineze crișmele.

Mai zilele trecute niște domni și-au ridicat cuvântul în sfatul țării învinuind — pe dreptul — cărma, că se îngrijește mai mult de vite decât de oameni și sfătuindu-i să înmulțească doftorii și doftoriile, nici unul nu s'a îndurat, însă să-i roage pe D-nii ministri, să mai facă și vre-o lege mai creștinească, stavilind răul beției.

Și este beția unul din relele cele mai mari, cari bântue omenimea și ajută sărăcia să se încuibeză din ce în ce mai temeinic. Ș'apoi de și-ar zdruncina făptuitorii numai sănătatea, tot ar mai merge, dar când știi, că are să nefericească atâtea suflete nevinovate și să le împingă, cu de-a sila în prăpastia peirii, și se răscolește sângele de atâtea nesăbuialăși nepăsare. Te întrebi de multe ori vrând-nevrând, — cum poate și D-zeu suferi nește ființe așa de netrebnice?

Și acum în timpul mai nou nu arareori tot beția este pricina boalelor uricioase, a boalelor »fără nume« și urmărilor lor, simțite până și în cea mai depărtată seminție, după ce păcatul beției nu se prea săvârșește fără tovarăș. Nici să ne amăgim cu gândul, că lucrul ăsta se petrece numai la orașe, unde credința e îngropată cu totul în noianul păcatelor. De loc nu. Găsești sate, cari pot să se întrecă în blăstămații și păcătoșenii și cu cel mai mărșăvii oraș.

Lucrul se talmăcește ușor: După ce tineretul

nu e putere, nici politică, nici ban, nici avere, nici bunăstare, atunci ce este ea? Și Domnul ne va îndrepta cu o declarație fără seamă zicând: împărăția lui D-zeu este întru voi. Împărăția lui D-zeu nu este imperiul Siriei, Greciei sau al Romei, nici alt sistem de guvernare; împărăția lui D-zeu nu e sistem economic de iobaj ori zileri cu plată, împărăția lui D-zeu nu e despotism, nici imperialism, nici feudalism ori democrație; împărăția lui D-zeu este întru voi înșivă. Ce ar și putea fi împărăția lui D-zeu altceza, decât sufletul din noi, lumea simțămintelor, în care D-zeu este Domnul? Ce ar putea fi altceza, decât convingerea launtrică, credința, nădejdea, împăcarea, acea mare putere, cu ajutorul căreia învingem tot ce ni-se împotrivesc, și ne așezăm traiul în conștiința fericitoare a dragostei, care ne leagă de D-zeu?

Ascultați pildele acelea minunate, prin cari Christos ne arată împărăția lui D-zeu!

Asămănatu-s'a împărăția lui D-zeu cu comoara, pe care dacă o găsește cineva, își vinde tot ce are; ca să cumpere acea bucată de pământ și să-și câștige comoara?

Aceasta comoară ascunsă este credința noastră în D-zeu și dragostea inimii noastre; pentru aceasta pornire sufletească trebuie să ne dăm totul; numai cel ce și-a dat totul pentru conștiință, că D-zeu îi e Tatăl, numai acela poșede și gustă aceasta comoară.

Aceasta este comoara și altă comoară nu există. Eu însu-mi, pacea sufletului meu, nădejdea mea veșnică și simțământul meu de încredere fiască, aceasta este comoara mea. Aceasta nu o dau pentru nimic în lume. Doar nici ochiul nu mi-l dau pentru nimic în lume, că ce-mi este lumea, dacă sunt orb? Mai bine cerșitor cu vedere, că asta e viață. Eată mai mare este comoara mea, decât prețuiește lumea întreagă și aceasta comoară sunt eu însumi, dacă trăiesc în conștiința aceasta. Iar conștiința aceasta este puterea și triumful lui D-zeu întru mine. Nu o pot da pentru bani, pentru plăceri, pentru măriri, cel ce și-o dă pentru ori ce, acela nu mai are raiul în sine. Numai acela are rai, care nu abzice de credința și dragostea sa pentru nimica în lume. Aceasta este conștiința unui suflet împărătesc; este o simțire d-zeiască!

Asămănatu-s'a împărăția lui D-zeu cu cele zece fecioare, între cari cinci înțelepte și cinci nebune, cari așteaptă noaptea pe mirele. Toate priveghiază, de olei de candelă însă nu toate se îngrijesc pe o formă, de aceea numai fetele cele înțelepte, cari s'au îngrijit de olei, însoțesc pe mire în casa de nuntă, celelalte rămân pe afară.

Știți ce este împărăția lui D-zeu? Împărăția ceriurilor e dorință, străduință, încordare și priveghiere... un neconținut sfânt priveghiu! Cel

în cei mai primejdioși ani ai vieții, când are mai multă nevoie de întărire sufletească și trupească, împins de sărăcie și ademenit de pilde ușoratică, cu duimul năpădește orașele, gustându-le mai ales drojdiile și întorcându-să încărcat cu sumedenie de năravuri rele și ranele păcatelor neiertate.

Ajungând ei stăpânii, frâng și cea din urmă zală, care-i ținea legați. Dornici de a-și continua viața desfrănată, gustată la orașe, să dau domniei și lenii, să înglobă în datorii, că iau mereu și de pus nu pun nimic la loc. Așa-i vezi încăruntând în floarea vieții, dându-și ortul popii de gândurile și năcazurile cele multe, tocmai când nevoie ar fi să-și pue urmașii moșteni, în brazda vieții ostenicioase.

Câți dintre ei, nu-i vezi tânjind de azi pe mâne, muncind sau mai bine zis robotind am ar nic pentru jidani și alte lipitori, pe cari tot ei i-au ridicat din tină făcându-i ceia ce sunt.

Ți-e milă de ei, când ști, că n'au un petec de loc, dar ți-e milă de copiii lor, când îi vezi flămânzi, goli și piperniciți și când ști sigur, că în viitor îi așteaptă o soarte poate și mai tristă și amară.

Așa ajung pe mâinile străinilor, cari îi folosesc, ca pe niște dobitoace, le storc puterile și când gândesc, că le va fi de ajuns, îi dau pe ușă

Urmează apoi proba cea mai grea, din care sau ies teferi, oameni de omenie, sau că cei mai

ce în noaptea vieții așteaptă vecinica bucurie, zorirea zilei mai ferice, acela poartă în sine însuși împărăția lui D-zeu; cel ce nu o așteaptă, acela n'are rai, dar atunci ce are? Vreți raiul, paradisul, împărăția lui D-zeu? Așteptați, doriți, nădăduiți, străduiți-vă; doar viața nu e isprăvită; mijeste în noi simțirea de primăvară a vieții de veci; simțim, că stăm la întunec și ne dorim după lumină.

Astfel am putea percurge toate parabolele Domnului Christos și am putea desfășura ideile lor, dar e superfluu, doar înțelegem pe deplin, că împărăția lui D-zeu e spirit și suflet și viață. Împărăția lui D-zeu e credință, împăcare, încredere, nădejde, conștiința fiilor lui D-zeu. Împărăția lui D-zeu este convingerea noastră adâncă despre nemărginitul preț al sufletului nostru. Sufletul vostru e totul, sufletul vostru e mai mult decât toată lumea. Aceasta e raiul vostru, cununa voastră împărătească; în credința aceasta vă faceți suflete împărătești și toate celelalte vi-se adaugă vouă. Intreagă lumea o puteți reforma, înnoi și îndrepta cu aceasta credință: politica, munca, societatea, morala, viața, tot și toate; suflați-vă în ea sufletul conștiinței acesteia împărătești, dumnezeiești!

De fapt în jurul acestei osii s'a învîrtit lumea. În mizeriile realității, în năcazurile sărăciei, în atomizarea decăderii de popoare au arătat aceasta comoară:

Barbarilor, plebeilor, trudiților oameni, gladiatorilor, sclavilor, neașezătorilor stăpânitori: în voi este împărăția lui D-zeu: prețuiri-vă, iubiți-vă sufletul vostru!

(Va urma.)

Trad. Dr. E. Dăianu.

Crestături.

— Un comunicat ni-se trimite din partea conducătorilor politice actuale românești, îl publicăm în nădejdea, că astfel de comunicate, singurele orietări ale forurilor competente, vor mai urma. Eată comunicatul:

În chestia organizării clubului parlamentar al partidului nostru național ni-se comunică următoarele:

1. Deputații dietali aleși pe baza programului partidului național român, constituie un club politic parlamentar.

2. Fiecare cetățean din patrie, aderent la programul partidului național român, poate să fie membru extern al acestui club.

3. Inscrierea membrilor se începe cu publicarea acestui conclud. și se încheie cu sfârșitul lunii Septemvrie a. c.

4. Pentru acoperirea speșelor clubului, fiecare membru trebuie să contribuie cotizațiunea statorită prin hotărârea clubului. De astădată se fixează 12 cor. la an.

mulți, — să zbat, ca peștele pe uscat, lipsiți de ori ce ajutor și povață. Nu să uită la ce fac, nu le pasă de viitor, să tăvălesc în păcătoșenii, mîncându-și și ei agonisala ce biata câștigaseră, și însușindu-și toate blăstămățiile și năravurile rele și primejdioase mai agonisind pe sama trupurilor istovite și neputincioase germenii morții fără de vreme, de care foarte rari sunt aceia cari scapă neatînși.

Unii mai norocoși sau mai bine zis nenorocoși, după ce a gustat toate drojdiile plăcerilor, să întorc acasă storși și trăiți, să căpătuesc. Ar vrea să trăiască și nu mai sunt harnici, și-ar îndrepta păcatele și îi prea târziu. Le sunt numărate și zilele, când s'apucă de viața caznică, fără nici o vlagă, fără nici o povață, fără de nici o pricepere.

Doi trei ani mai încurcă cum pot, iar nu cum vreau, și apoi cu inima înfrântă de durere își iau rămas bun dela ai săi, își sfârșesc cursul vremelnice al vieții, ca să-și înceapă munca vecinică. După ce în cei mai mulți s'a stâns până și cel mai de pe urmă grăunte al credinții. De aceea ni-se spune: *roagă-te și lucră!*

Amadeus.

Cea mai bună viață nu e cea mai lungă, ci aceea mai bogată în fapte bune.

5. După înscrierea membrilor, se va pune desbaterilor unei adunări generale, proiectul de organizație în toate detaliile sale.

6. Coalele de subscriere, cu cotizațiile membrilor externi ai clubului, sunt a se trimite la adresa unuia din d-nii:

Dr. Teodor Mihali, în Dej.

Coriolan Bredicean, în Lugoj.

Dr. Ioan Suci, în Arad.

Dr. Aurel Vlad, în Orăștie.

7. La sfârșitul lui Septemvrie a. c. membrii clubului vor fi invitați la conferență, în Budapesta, în chestia organizării clubului.

Budapesta 4—5 Iulie, 1906. George Pop de Băsești m. p., Dr. Teodor Mihali m. p., Dr. Vasiliu Lucaci m. p.

— Am dori, ca să auzim o voce oficioasă și asupra atitudinii arădanilor la alegerea deputatului Müller. Sau iarăș se aprobă cu tăcerea?

Țehiul tăbăcarilor.

În ședința literară din luna Iunie a sodalilor români din Sibiu, d-l president Victor Tordășianu a făcut interesante comunicări despre organizarea meseriașilor români argășitori din Făgăraș.

»În Făgăraș a existat din vechime »Țehiul tăbăcarilor«, organizat pe temeiul diplomelor împăratului Carol al VI-lea și a principelui Rákoczy al II-lea. Originalele acestor diplome în limba latină pe pergament, cu sigile de ceară și în cutii, se păstrează la prezidentul »Țehiului tăbăcarilor«, numit și recunoscut dela anul 1880 de »Reuniunea română de argășitori din Făgăraș«. La Reuniune se mai găsesc obiecte vechi, datând dela anul 1643, ear registre și protocoale dela anul 1790.

Pe când înainte cu 20—30 ani meseria tăbăcării era în floare, astăzi după ce piei din România nu se mai pot aduce ca mai înainte și mai ales în fața concurenței fabricilor, ea numai vegetează. Acestea sunt și cauzele, din cari astăzi abia se mai indelețnesc cu această meserie 32 familii din Făgăraș

Reuniunea are în fruntea sa: un comitet dirigent, un comitet »revizoral« și un comitet »pacificator«, a cărui chemare este a pertracta și decide asupra divergențelor (neînțelegerilor) dintre stăpâni, calfe și ucenici.

E caracteristic, că prezidentul Reuniunii, care se numește de membri în graiu zilnic »Țehi-meșter«, agrăiește în adunări pe membrii cu »Meșteri D-Voastră!« În loc de »Domnilor« cum se obicinuește la alte societăți.

Societatea astăzi dispune de puțină avere, dar pe timpul țăhurilor a ajutat bisericile române din Făgăraș cu mii de florini. Astfel în 1878 a făcut la biserica gr.-or. de acolo un prapor în preț de 1000 cor.

Membrii societății astăzi se ocupă exclusiv cu argășitul pieilor de oaie, mai ales lucrute în alb și foarte rar în negru sau roșu. La lucrarea pieilor se folosește »scumpia« (un fel de floare ca trifoiul), adusă cu vagoanele din Bulgaria.

Prezidentul Reuniunii astăzi e Iosif Ciora, notar Ioan Berescu și cassar Vasile Țințar.

Cât preț se pune în vremea veche pe meserii și cu câtă sfințenie se purtau meseriașii noștri față de așezămintele lor, o dovedește următoarea formulă a »Jurământului când intra vre-un măestru în societatea« din Făgăraș:

»Doamne, Isuse Hristoase ajută-ne! În numele atot Creatorul, a sfinței Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, jur eu cu numele (N. N.), că voiu ținea poruncile onoratului Țehiu și voiu asculta pe cei mai mari și meșteșugul din mâna mea nimeni nu-l voiu da. Și la judecată voiu lua seama și nu voiu părtini nimăruia fără sufletului meu. Așa să-mi ajute Dumnezeu.»

RĂVAȘUL CLUJULUI

— Dela reuniunea sodalilor. În 29 Iulie reuniunea aceasta, aproape uitată, și-a ținut adunarea generală. Puținii ei membrii știu cum a decurs, deci nu e lipsă să publicăm noi raport și de altfel stăm prea aproape de ea, ca să o putem aprea fără cusur. Lăsăm deci altora acest lucru și publicăm numai următoarele:

1. *Raportul comitetului* către adunarea generală a reuniunii sodalilor români din Cluj asupra activității reuniunii din anul 1905.

Postul nostru președinte, Dr. Gregoriu Sîlăși, cândva profesor la universitatea din loc, căruia nu i-a derogat de a se pune în fruntea meseriașilor noștri, care nu s'a genat a veni între noi și a îndemna meseriașii cu vorba și fapta la muncă cinstită: în una dintre primele adunări generale a zis între altele că: »Intel-

șința este capul, clasa mijlocie este inima, plugarii sunt picioarele fiecărui popor».

Ne putem închipui deci, că un popor poate avea inteligența cea mai înțeleaptă, plugarii cei mai harnici, căci fericit, cu stare bună numai atunci poate fi, dacă clasa mijlocie va fi la culmea înfloririi sale; dacă aceea va fi puternică, cu stare bună; întocmai cum trupul omenesc de ar avea capul cel mai deștept, picioarele cele mai tapene, este de compătimit atunci, când inima i-e slabă sau chiar bolnavă.

Este deci primo loco datorința capului, a inteligenței noastre să ia la cunoștință acest adevăr îresturnabil spus de cel mai mare filolog clujan, este datorința ei ca cu învățăturile sale să conducă, să dea sfaturi bune, să sprijinească pe meseriași, inima poporului, cari să urmeze acestor direcțiuni bune și salutare, ajungând la limanul dorit. Dar este datorința ei a ne sprijini și materialmente și a nu fugi la un măestru străin, fiindcă acela »e la modă« atunci, când în sinul nostru este unul tot așa de bun ca și acela, sigur însă cu mult mai efitin.

Este însă și datorința noastră a ne grupa în jurul centrului creat de noi, a pune umăr la umăr, ca astfel cu puteri unite să dovedim lumii, că inima e centrul, ea este focalul principal, să arătăm, că clasa mijlocie este cel mai însemnat factor pentru un popor, care are de gând a fi ceva.

Dovadă e Anglia, unde măestrii duc azi rola. Este o țară mai puternică și mai avută ca multe altele, poate și mai mari ca dansa. Dovadă e America, unde nu magnații dispun de milioane, ci chiar meseriași, fabricanții și întreprinzătorii. Dovezi găsim în paginile istoriei, că țările culte în tot timpul s'au născut a îmbunătăți starea clasei mijlocie. Dovadă ne este chiar curentul »părțirii industriei indigene« pornit de abia doi ani chiar în țara noastră.

A ajunge aceasta este problema, este șința spre care năzuiește a ajunge Reuniunea noastră. Acest scop mareț însă, fiindcă capul nu prea are nici grije, oici habar de starea inimii sale, numai foarte pe departe s'a putut ajunge și dacă nu ar fi câțiva membri veterani, cari urmează vorbelor marelui poet german când zice: »Mai bine a trăi hulit, decât a muri preamărit« poate, că nu am fi nici acolo, unde azi suntem.

Anul de gestiune 1905 a fost — durere — unul dintre cei mai seci, pentru reuniunea noastră. Comitetul și-a îndeplinit conștientos mandatul primit după puțină și împrejurări. A ținut mai multe ședințe, în cari a rezolvat afacerile oficiale, între cari a decis și executat repăirirea statutelor, cari s'au reclamat din partea mai multor membri și cari abia se mai aflau în câteva exemplare la câte unul dintre membrii cei mai vechi. Am decis a ne îndrepta rugarea pentru ajutor către acele institute, cari în trecut ne-au sprignit, dar în anul trecut — nu știm cauza pentru ce. — și-au uitat de noi.

Raportăm, că elevii și în anul 1905 și-au primit ajutoarele votate ca totdeauna fiind ajutoarați de tot 36 inși, plasați pe la diferiți măleștri din loc.

Starea cassei o va raporta dl cassar, prezentând și socotelile încheiate cu finea lui Decembrie 1905, conform concluderilor aduse de adunarea generală din anul 1903.

Onorată adunare generală! Cea mai grea luptă este lupta ce are să o poarte omul cu sine însuși, dar cea mai frumoasă învingere este a se învinge pe sine! Așa ne spune Logau în una din vestitele sale epigrame.

Să pornim și noi, un crunt resbel contra nepăsării, contra neinteresării ce ne copleșește; să luptăm cu tărie contra indiferentismului arătat până acum față de vechea noastră reuniune, să dăm semne de viață, și sunt sigur, că isbândă mai glorioasă, nu putem avea decât putându-ne delecta în înflorirea și prosperarea Reuniunii noastre.

În speranța acestei isbânde vă rog a lua acest raport la cunoștință aprobătoare.

Referent: I. N. Pop.

2. **Aviz către toți membrii reuniunii sodalilor români din Cluj.** Adunarea generală, ținută la 29 Iulie 1906, a decis cu unanimitate (sub p. 4. A. b.) ca: »la fiecare caz de moarte a unui membru, steagul reuniunii să fie scos și fiecare membru e obligat a lua parte la înmormântare; cei absenți sunt obligați a plăti în favoarea fondului reuniunii taxa de 50 fil.« — ceea ce spre orientare și luare la cunoștință o comunicăm și pe aceasta cale. Din adunarea generală a sod. rom. din Cluj.

— **Foc mare în Cluj.** În noaptea din 16 August n., cam pe la 12 oare, a izbucnit un foc mare în fabrica de mături de aici. Focul a durat mai multe oare și fabrica întreagă a făcut-o scrum. Paguba e foarte mare.

Scrisoare dela băi.

Sângeorzul-românesc, 15 Aug.

Cea mai românească baie din Ardeal, — așa este renumit Sângeorzul — a fost și în estan bine cercetat, deși mulți oaspeți obicinuiți altădată, i-au lipsit în estan, probabil din pricina poziției din București.

Pe lângă bunătatea isvorului, cel mai bogat și mai prețios din multele isvoare de pe Someșul-mare, baia aceasta se distinge prin caracterul și mediul ei românesc, care mai ales celor ce vin din orașe ungurești le cade deosebit de bine. Nota aceasta bună e amenințată însă de două rele. De o parte jidanii, din ce în ce mai numeroși în acest ținut al graniței glorioase, încep să o inundeze, ear de altă parte, tam-nesam, administrația băilor începe a deveni prea din cale afară — »românească«. Înțeleg cuvântul, așa cum îl înțeleg compatrioții noștri S și, când vreau să ne arete — simpatiile.

Eată două pericole, cari ar trebui prevenite, pe viitor, când linia ferată cea nouă (Betlean-Năsăud-Rodna), care se clădește tocmai acum, va deschide cale largă și ușoară spre acest colț românesc de recreare.

În privința aceasta comuna Sângeorz, proprietara băilor, are datorințe de împlinit.

Culmea sezonului din estan a trecut, vesel și neted. În fiecare Duminică petrecere cu dans, uneori și concert. Astfel în 2 Aug. a dat concert cu teatru reuniunea de cântări din localitate, ear Joi în 9 Aug. a concertat celebra artistă, d-șoara *Valeria Pop*, concentrând aci un public destul de numeros și distinct. Dl Paul Bănuțiu, stipendiatul Fondului de teatru, întâmplându-se aci, a spus versuri cu mare succes.

Pentru orientare dau aci o listă mică din lista oaspeților români, așa după cum au fost introduși în albumul direcțiunii:

Ger. Domide, protop. Bistrița.
Cir. Deac, vic. for. Năsăud.
Dr. D. Ciuta, adv. Bistrița.
Solomon Halița, prof. Iași.
Ioan Moldovan, protop. on. O. Ujfalu.
Dr. Paul Tanco, profes. Năsăud.
Ios. Luchi, maior c. reg. pens.
Vas. Moldovan, prof. teol. Gherla.
Gavrila Vărtic, jude reg. pens. Bistrița.
Ioan Gheție, dir. gimn. Năsăud.
Dr. George Linul, fisc. comit. Bistrița.
Dr. Ales. Kerestes, adv. Dej.
Dr. V. Onișor, adv. Bistrița.
Dr. A. Frâncu, adv. Cluj, cu D-na Ana văd. Frâncu.
Virgil Șotropa, prof. Năsăud.
Alex. Urechia, ofic. de postă și tel. Budapesta.
Ioan Marica, farmac. Tecuci.
Nico Cernișca, ofic. de postă Vatra Dornii.
Dr. Alex. Andressi, din Petrovoselo, cu D-na Dr. Ioan Pop, medic colon. pens. Sibiu, cu fam.
Dr. Dion. Login, adv. Bistrița.
Locot. Nic. Stănescu, Vatra-Dornii.
Pompei Făgărășan, preot, Sighetul Marmăției.
Dr. Iac. Făgărășan, medic reg. din Alba Regală.
Dr. Ilie Stan, prof. de relig. Beiuș.
Ioan cav. Ciocan, profes. univ. deputat Budapesta.
D-na Iustina și D-șoara Virginia Gall (Aiud).
Alex. Vele, colon. retr. Dej.
Ioan Vele protop. Dej.
Pop Simion, din Vișeu, cu fam.
Alexă Candale, ingin. București.
Teodor Cotuț, protop. gr.-or. Diug.
Dr. E. Dăianu, protopop Cluj.
Nerva Hodoș, bibl. Academiei, București.
Dr. Nic. Bălan, prof. sem. Sibiu.
Iacob Pop, profes. Năsăud cu fam.
Dr. Camil Velican, adv. A.-Iulia.
G. Păcurariu, subloc. M. Oșorheiu.
Dr. Leonida Domide, med. Bistrița cu D-na.
Iosif Comănescu, preot, Ghimbav.
Valeria Pop, artistă Budapesta.
Ștefan Pop, canonic, Blaj.

Între 260 de capi de familie înscriși până în 15 Aug. cel puțin 90 sunt din neamul lui Israil, între care fel de fel de nume, care de care mai coșer. Însemn între ei pe Brecher, Katz, milionari (dintre cari cel din urmă știe scrie numai românește, cu cirile numele) și — *Mircea* (!) Eichenbaum, di pi Fălticeni. —

Tibiscus.

DE PESTE SĂPTĂMÂNA

Pentru noua biserică din Cluj.

Încrestăm și de astădată cu bucurie numele acelor creștini cucernici și devotați cauzei sfintei biserici, cari și-au depus prinosul lor pe altarul bisericii noue. De D-zeu, ca numărul acestora să crească pe zi ce merge tot mai mult, ca astfel

în timpul cel mai apropiat să ne vedem idea măreață întrupată.

Au mai binevoit a dărui:

Nr. 345. George Hui din Cluj 5 cor.

Nr. 346. Teodosia Ziman din Cluj 1 cor.

Nr. 347. Ioan Săbăduș din Cluj 1 cor.

D-zeu să le răsplătească cu darurile sale bogate.

Coroana bisericeii.

Ladislau Pop, asesor la sedria orfanală din Cluj 15 cor. pe anul 1906.

Ioan Greța 10 cor. pe anul 1905—906.

— **Numire.** Ministru de interne a numit pe d-șoara Dr. Valeria Curtuțiu, medic la asilul de copii din Giula. E prima româncă din Ungaria doctor în medicină.

— **Despăgubirea rezerviștilor.** Acei rezerviști căsătoriți, cari au servit în ex-lex; sunt de a se conscrie de vicișpan și a înainta lista ministrului de finanțe spre a fi despăgubiți. Acei necăsătoriți nu vor primi despăgubire în bani, fără pentru serviciul acesta li-se vor ierta 2—3 manevre.

— **»Societatea pentru crearea unui fond de teatru român«** își va ținea adunarea generală din acest an în Lipova (cctt Timiș) la 28 August. Onorații oaspeți, cari vor lua parte la această adunare, — pentru a li-se putea pregăti cvartire, sunt rugați a se anunța cel mult până în 26 August st n., la d-l președinte al secției de încvartirare *D. Roman în M. Radna*.

Comitetul executiv.

— **Denumire.** D-l Dr. Alexandru Pop, sub-procuror reg. în Oradea-mare, a fost numit procuror reg. în Bistrița.

— **Dl Z. Bârsan** a dat o serie de reprezentațiuni în diverse părți ale Ardealului. La 21 Iulie n. a jucat în Sebeșul-săseș, reprezentând piesele: »Slugă la doi stăpâni«, comedie în 2 acte de Goldoni, localisată de Z. Bârsan. Declamație: »Furtuna casnică« comedie într'un act de Paul Feurien. În 28 Iulie dl Z. Bârsan a dat cu câțiva artiști și diletanți o reprezentațiune în Sibiu. S'a jucat piesele: »O noapte de Octomvrie« de A. de Musset și »Slugă la doi stăpâni«, comedie de Goldoni. — În ziua următoare a dat altă reprezentație. Cu astă ocaziune a jucat piesele: »Frații« dramă de H. Bang și »Furtuna casnică« de Paul Feurien.

— **Decorați.** Compatriotul nostru, domnul Teodor Raica, profesor în Ploești și senator în parlamentul Român, a fost decorat cu ordinul »Coroana României« în grad de ofițer, iar d-nul Ioan Russu-Abrudeanu a primit medalia »Bene Merenti« classa II, pentru scrieri literare. Aceea medalie a fost conferită și d-lui W. Krafft din Sibiu. Asemenea a fost decorat cu »steaua României« în gradul de ofițer conzulul României la Budapesta Victor Cuciureanu.

— **Societatea anonimă pe acțiuni »Adevărul«** din București ne face cunoscut, că: »Guvernul ungar a ridicat interzicerea ziarului »Adevărul« din București de a intra în Ungaria. Așa dar, de acum înainte, marile gazete zilnice din București, »Adevărul« și »Dimineța« pot să intre libere în Ungaria.

— **Societatea »Transilvania«,** fondată în 1867, pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei, publică concurs pe zia de 1 Septembrie st. n. 1906 pentru următoarele două stipendii:

a) Stipendiul »Al. Papiu Ilarian« de 1800 lei, anual, pentru studiul științelor politice și de stat, combinate cu finanțele și economia politică.

b) Un stipendiu de 800 lei anual, pentru filozofie, la una din facultățile ungare.

Condițiunile ce trebuiesc să întrunească concurenții pentru stipendiul »Al. Papiu Ilarian« sunt: Să aibă titlul de doctor în drept dela una din facultățile ungare.

Pe lângă titlul de doctor, vor mai prezenta actul de naștere cu care să dovedească, că este român și n'a ajuns etate de 30 ani, certificat medical că se află pe deplin sănătos.

Stipendiul se acordă pe timp de doi ani începător cu anul școlar 1906—1907. Studiul le va urma în Germania și de preferință la Berlin.

Condițiunile pentru stipendiul de 800 lei sunt: Testimoniul de maturitate,

Actul de naștere,

Actul de paupertate autentificat de notarul public sau de o altă autoritate competentă.

Certificat medical că este pe deplin sănătos.

La acest stipendiu, vor fi perferiți acei din concurenți cari vor proba că sunt pregătiți și pentru ramura științelor naturale.

Stipendiul se acordă cu începerea anului școlar 1906—1907, pe tot timpul cât durează cursurile, după regulamentul facultății unde va urma studiile.

Cererile se vor adresa D-lui G. Missail Președintele Societății, Strada Grațioasă 2, până în ziua de 25 August st. n. Ori ce cerere sosită după data menționată mai sus (25 August) se va considera ca neavenită.

Concurenți, cari vor reuși și vor dobândi stipendiul sunt obligați a trimite comitetului la finele fie-cărui semestru școlar certificat de frecventarea cursurilor și progresul obținut la studii, rezultatul fiind negativ i-se va retrage stipendiul.

De asemenea vor da obligațiune autentificată de notarul public, prin care se îndatorește a rămânea în patrie după terminarea studiilor, în caz contrariu, vor fi urmăriți pentru rambursarea sumelor cheltuite pe tot timpul studiilor.

București, 23 Iulie 1906.

Comitetul.

Pentru orfanotrofiu.

Publicăm în fruntea acestui număr chipul celui tinăr de inimă, care a încetat din viață, dar a știut cum să-și continue viața sufletească printr-o faptă de filantropie adevărată creștinească. Se vede din chipul figurei lui Filon V. Tat, ce suflet nobil, blând și bun s'a sălășluit în trupul fraged cutropit prea curând.

Fapta lui frumoasă a răsărit din lectura unei cărți bune, ca o inspirație, din *Roadele milei creștinești*. Cei ce vor ceti-o și vor lăți-o se fac părtași cu întemeietorul Tat, la înființarea orfanotrofiului.

Se poate cumpăra la adm. »Răvașul« Cluj, (Jokai u. 6) pentru 3 cor. 30 fil.

— **Căsătoria militarilor.** În ministerul comun de războiu se pregătește acum reforma legii pentru căsătoria militarilor. Vor anume, ca să ușureze punctul cel mai greu: cauția. E vorba să se reducă în mod considerabil. Astfel pentru locotenant și sublocotenant să se reducă la 40 mii, căpitan 30 mii și maior 20 mii cor. Proiectul acesta va fi pus în aplicare numai în anul viitor

— **Gimnaziu român-german** se va deschide în 1 Sept. în Cernăuți. Era timpul suprem să le împlinescă și Românilor această dorință, câtă vreme Rutenii aduși de vânturi pe plaiurile Bucovinei au deja de zece ani gimnazul lor.

— **»Răsplata muncii pentru Biserică«** se numește o nouă medalie înființată în România. Se va acorda clericilor și mirenilor din regatul român, cari vor fi adus servicii însemnate pentru buna stare morală, religioasă, economică și socială a țării, prin scrieri religioase, donațiuni însemnate ori exemple frumoase.

— **O nouă tipografie românească** se plănuește a se înființa în Caransebeș; în scopul acesta se formează o societate pe acții, care își pune de țintă mai ales editarea de cărți bune.

— **Țărani la Expoziție.** Țăranii din Bucovina au hotărât să viziteze expoziția din București. Guvernul român le-a oferit trenul gratuit și o casarmă pentru adăpost. Va să zică spesele li-se vor ridica la cel mult 20 cor. de om. Se face propagandă să meargă cât de mulți.

— **Necrolog.** *Leontina Bozga n. Török* a încetat din viață în 15 Aug. n. la 2 oare dim. în al 19-lea an al etății și primul al fericitei sale căsătorii. În mormântarea i-s'a făcut Vineri în 17 August n. în cimitierul gr.-cat. din Cetan. O deplânge intristatul soț: Ioan Bozga, preot și număroase rudeni.

— **Pavilionul maghiar** dela expoziția din Milano (Italia) a ars. Focul s'a iscat în pavilionul italian al artelor decorative, care asemenea a ars tot. Din pavilionul maghiar nu s'au putut mântui decât puține obiecte. Paguba esponenților Unguri este de 230 mii coroane.

— **Vaporul italian »Sirio«** s'a sfărâmat săptămâna trecută pe mare, în coastele Africii; 800 călători erau pe vapor, mai ales italieni și spanioli, dintre aceștia peste 300 s'au înecat. Intre ei erau și 2 episcopi catolici din Brazilia; unul a scăpat cu viața, celalalt a murit ca un erou al chiamării, îmbărbătând pe nenorociții ortaci deslăgându-i, binecuvându-i, scufundându-se cu ei în adâncurile mării. ca un adevărat părinte sufletească.

— **Președintele Statelor-Unite din America,** Roosevelt, s'a făcut — secerător, și-a secerat pe o căldură foarte mare grăul de pe colinele sale dela Sagamora. Spre a îndemna la lucru pe secerători, el a luat o seceră și conduse lucrul; apoi, după ce grăul fu tăiat, se întoarse acasă cocoțat pe o căruță încărcată cu snopi.

— **Sămănăturile în România.** Rapoartele sosite la ministerul domniilor dela prefecturile de județe anunță, că anul acesta în întreaga țară este o recoltă de cucuruz admirabilă, atât în ceea ce privește calitatea, cât și cantitatea. Cultivatorii de cucuruz atât de greu încercați anii trecuți, vor avea o strălucită satisfacție pentru ostenețele lor

în acest an. Anul agricol va fi într'adevăr un an jubilar.

— **Un congres studentesc în Sofia.** Revista »l'Europe Orientale« publică știrea, că la 15 August s'au întrunit la Sofia primul congres studentesc, la care au luat parte delegații studențești din următoarele state: Croația, Serbia, Bulgaria și România. Inițiativa acestui congres a fost luată de societatea studentescă bulgară »Napred«. La Congres sa'u cetit comunicări asupra necesității politice și economice a unei confederații balcanice.

— **Preoții din Basarabia** au hotărât să cumpere o tipografie pentru a tipări cărțile bisericești în limba românească. Foarte bun gând, care de D-zeu să se plinească. Dar să nu uite acești buni preoți, că pentru a introduce pe Români basarabeni în cultura neamului, care aproape i-a uitat, trebuie cu încet să-i introducă în cunoștința literelor latine, cari înbracă azi gândirea românească. Până ce limba moldovenească scrisă se va îmbrăca tot în cirilicile schiloade, în cari se tipărește și »Basarabia« din Chișineu, un zid de despărțire stă între noi și frații din Basarabia.

— **Un recurs respins.** Helmstädt, un orașel din Braunschweig, a fost pe la sfârșitul veacului trecut renumit pentru târgurile sale de rămători. Târgul rămătorilor, din considerațiune la însemnătatea venitului ce-l aducea cassei orașului, s'a ținut pe piața cea mai de frunte a orașului tocmai înaintea Academiei.

Profesorii Academiei s'au simțit conturbați în discursurile lor științifice prin tonurile puțin melodioase ale rămătorilor, au dat deci un recurs cu rugarea, ca municipiul să mute târgul pe altă piață a orașului.

Primarul însă respinse cererea corpului didactic motivând decizia sa, între altele astfel: porcii aduc orașului mai mult venit într-o mică săptămână, decât toți profesorii Academiei la oaltă într'un an întreg.

— **Traiful.** O statistică se ocupă cu datele traiului din diferitele țeri și ajunge la constatarea, că oamenii cari trăiesc mai mult sunt în statele balcanice. În Bulgaria sunt pe an cam 3883 bătrâni peste 100 de ani, în România 1080, ear în Serbia 578. Apoi Franca vine cu 213, Spania 400, Anglia 146, Islanda 570. Țerile de nord au și mai puțin, Scoția 26, Norvegia 24, Suedia 18, Dania 2, Elveția nici unul.

— **Părinții,** cari își aduc fetele la toamnă la vre-o școală din Cluj, le pot așeza la o familie bună românească, str. Arany János nr. 19.

— **Primejdia cernelei din călimare.** Institutul de bacteriologie din București, făcând analiza cernelei din călimarele de prin școli, a găsit, că mai toate conțin bacterii vătămătoare sănătății și aceste bacterii erau în mai mare număr în acele călimare, cari nu erau acoperite. Injectându-se aceste bacterii unor animale mici ca șoareci, pisici, porci de India, aceste animale mureau. Această analiză ne poate explica cauza pentru care o înțepătură cu un condei muiat în cerneală otrăvește sângele în cele mai dese cazuri, putând produce moartea.

Mulți copii au prostul obicei de a lua penițe folosite în gură, sau să lingă penițele, așa că microbii pătrund prin scuipat în stomac și pot produce boale serioase. Alții dacă fac o pată de cerneală pe caiete, nu găsesc alt leac mai bun de a șterge pata, de cât a o linge cu limba.

De aceea e de datoria profesorilor și a părinților de a atrage atențiunea copiilor asupra acestui obicei rău și vătămător și a îi deprinde să se ferească de cerneala din călimare.

— **Invățătorii Ruși.** Unii dintre cei mai însemnați factori ai mișcării rusești pentru luminare sunt învățătorii ruși de țară, cari au fost trimiși de numeroasele reuniuni progresiste rusești în statele cele mai îndepărtate, pentru a răspândi printre populațiunea țărănească știința și conștiința de libertate. Însă nu numai în sate, ci chiar în clasa de mijloc a orașelor mici și la clasele muncitoare găsesc acești apostoli numeroși ascultători și partizani. Cu evlavie se ascultă cuvântările și vorbele acestor tineri luptători ai libertății. Fraze făloase și cuvântări înflorite, dar deșarte rar îi privesc. Tinerii sunt mai cu seamă pătrunși de adevăratul entuziasm pentru progres și libertate. Ei nu-și tratează ascultătorii cu utopii, ci le arată cu măsură drumul spre realizare. Sunt apostolii în adevăratul înțeles al cuvântului. Viața lor de țară e bogată în oboseli și trude. Întreruptă de spionarea tainică a copiilor polițienești și în luptă cu autoritățile. Aproape zilnic se aude de arestări și în neliniștile vremi din urmă, când poporul rus s'a datat pretutindeni la împotrivire, mulți învățătorii au fost arestați, osândiți fără multă judecată, și trimiși la Siberia. Însă cu toate acestea inimoșii învățătorii nu vor fi renegați chemare. lor.

— **E de un folos neprețuit de mare** pentru fiecare damă ca să știe cum are să-și păstreze frumșetea chiar și până la o vârstă înaintată, cum poate să se apere în contra înflăcărilor stricăcioase ale soarelui și vântului, cum poate să înlăture de pe față toate necurățiile, cum sunt: alunițele, peștrulele de ficat, bubițele de fierbințeli; zgrăbunțele și altele. Contra tuturor acestora e mijlocul cel mai sigur pomada de față: *Margit-Crème* a lui Földes, scutit prin lege, care nu conține nici plumb, nici argint viu. În urma folosinței ei dispar în puține zile creșturile de pe față și pielea capătă o culoare fină, tineră și îmbujorată. O thigie mare costă 2 cor., una mică 1 cor. Se poate procura la: *Földes Kelemen* apotecar în Arad și în fiecare farmacie.

— **Expozițiune românească în Egipt.** Direcțiunea serviciului maritim român a luat dispozițiunea ca la noua agenție a serviciului român maritim ce se crează pe 1 Octombrie la Alexandria, să se înființeze o expozițiune permanentă și un muzeu comercial, unde vor fi expuse în permanență toate produsele pământului și industriei naționale din România. Această expoziție are menirea să facă cunoscut și în Orient produsele pământului român.

— **Râsul și caracterul.** S'a observat, că râsul unui om poate să tradeze caracterul ascuns al acelei persoane. Astfel persoanele cari răsând pronunță vocala A (hahaha) sunt persoane sincere, cinstite, le place șgomotul și mișcarea, dar își schimbă des părerea. Persoanele cari răs cu E (hehehe) sunt flegmatice și melancolice. Cu I răs copii, precum și persoane naive, fricoase, servile, nehotărâte.

Persoanele cari răs în O sunt curagioase și nobile. Feriți-vă de oamenii cari răs cu U, sunt misantropi, urâsc lumea și pe cei l'alți oameni.

— **Fete zbircite și bătrâne** întineresc prin folosința »laptelui de crastavete« a lui Balassa K. Mijlocul acesta de înfrumșetare neintrecut până acuma depărtează în niște zile de pe față alunițele, zgrăbunțele, peștrulele de ficat și alte necurății. O sticlă costă 2 cor. Se poate căpăta în fiecare farmacie. Prin postă îl trimite Balassa K., apotecar în Budapesta-Erzsébetfalva. Să ne ferim de imitații.

— **Pentru coruri.** Primim următorul avis, a cărui cuprins îl lăsăm la judecata pricepătorilor de muzică:

Se atrage atențiunea conducătorilor de coruri asupra ariilor bisericești compuse pe 4 voci de cei mai mari maeștri ai muzicii rusești ca: Bortnianszky, Verbizki, Vilhara, Sedljak, Tsaiikovszky, Preyer, I. Chaviara, Sas, Zselvai, Stankovic, I. Slogara, Nanjki, Boksay, etc. — La aceste lucrări subscrișul am aplicat text românesc. — E vorba de liturgia Sfântului Ioan Chrysostom. — Se află la mine Responzoriile în 20 variante.

Mărire și acum unule născut	5 var.
Sfinte D-zeule	6 »
Veniți să ne închinăm	8 »
Carii pe Cheruvimi	6 »
Ca pe împăratul	8 »
Pe Tatăl	6 »
Cu vrednicie	8 »
Sfânt, Sfânt, Sfânt	6 »
Pe tine te laudăm	6 »
Cuvine-se cu adevărat	4 »
Unul Sfânt	8 »
Lăudați pe Domnul	4 »
Fie numele Domnului	8 »

Cine voește să le aibă, mă rog să mă avizeze de timpuriu pe o corespondință, ca să fie ținut în evidență la caz, când eventual nu ar avea la dispoziție 10 cor. ca să le poată procura momentan.

Sunt scrise pe 100 pagini, curat și legibil. — Se află material abundanț în ele atât pentru cor bărbătesc, cât și pentru cor mixt.

Adresa până în 15 Sept. 1906 a. c. la *Victor Szilágyi* preot gr.-cat. în Kéz, utolsó posta Margitta Bihar m.) eară de aci încolo la subscrișul:

(Ungvár, papnövelde.)

Demetriu Bandiciu
teolog.

ECONOMIE

Mașina de clocit oue.

— Un adevărat izvor de venit pentru popor. —

Există o mașină practică de clocit oue. Inventatorul ei este un mașinist bulgar, aplicat de prezent la mașinele de economie ale unui proprietar mare de pământ în Bán-hegyes.

E o construcțiune foarte bună simplă și efină. Are formă patruunghiulară cu pereți dubli de lemn, între cari e întărit un rezervoriu de zinc, care se umple cu apă prin o gaură ce se află în partea de asupra și se deșeartă prin o altă gaură, ce se află la o parte a rezervoriului din jos. De desubtul reser-

vorului la cele două capete sunt două saltare, în cari se așează ouele pe rând unul lângă altul. Ouele se clocesc regulat în 21 de zile prin căldura moderată a apei, ce le vine din sus dela rezervoriu. În fiecare saltar încap 150 de oue, cari în toată ziua vor fi întoarse odată prin o pânză ce se află întinsă sub ele. Păreții mașinei sunt groși și astfel calzi, iar din jos în dreptul camerei ouelor sunt provezuți de ambele laturi cu câte 10 găurele pentru aerisare, cari se pot închide și deschide; acestea foarte mult ajută desvoltarea puilor în oue. Tot la cele două capete pe unde se bagă și se scot saltarele, se află din afară două uși, iar din lăuntru două ferești de sticlă prin ca-i se poate vedea în cotinuu gradul căldurii, ce-l arată un termometru așezat deasupra ouelor.

Acestea mașini sunt construite în două forme: una e mare și are două saltare, cealaltă mai mică și are un saltar. Pregătirea celei cu două saltare costă 120 cor.; iar a celei cu un saltar 70 cor.

Manipularea acestor mașini e simplă, susținerea lor eftină așa, încât întrec pe toate celelalte mașini patentate și scumpe. Sunt izvoare adevărate de venit. Să vedem numai.

Dimineața în care zi voim a începe clocirea, umplem rezervoriul de zinc cu apă rece, pe care o măsurăm cu o oală de pleu folosită și pentru încălzirea apei, de 15—20 litre, pentru a ști perfect cantitatea apei. Din această cantitate de apă prin gaura din jos, deșertăm 3/4 parte, pe care ferbând-o o adaugem cătră cea rece rămasă în rezervoriu. Apa cea caldă amestecându-se la moment cu cea rece, va da o temperatură de 52 C., pe când temperatura în camera saltarelor va fi 39—40 C.; când apoi se pun și ouele în saltare, după care procedură apoi închidem fereștile, iar peste noapte și ușile din afară.

În a doua zi dimineața deschidem ușile din afară și prin fereștile de sticlă ne uităm la termometru, a cărui grad acum va arăta numai 36—37° C.; deșertăm deci iarăș, dar acum și de aci înainte până la prima ciocnire numai 1/5 parte din apa cea caldă din rezervoriu, care punând-o la foc în oala de pleu, peste 5—10 minute va fierbe, și iarăș o vârsăm cătră cealaltă, prin ce am ajuns de nou temperatura dorită. La trei zile după aceea se începe și întoarcerea ouelor, cari cu ajutorul pânzei din jos în toată ziua se întorc odată. Astfel manipulăm mașinile în toată ziua regulat până la prima ciocnire, când apoi a încetat atât fierberea apei, cât și întoarcerea ouelor; la manipularea unei, ba chiar și a două mașini, apa o putem fierbe deodată cu prânzul, prin ce ne lipsim de cheltuială. În ziua ciocnirii numai avem a face nimic; ușile din afară le lăsăm ziua-noaptea deschise; pentruca puișorii scoși și svântați să se tragă cătră fereastra luminoasă, de unde apoi ușor îi adunăm în poală ori cutie pregătită pentru acest scop.]

Ce bucurie nespusă avem mai vârtos dimineața, când la fereastră ne așteaptă câte 60—80 de pui scoși din noapte.

Eu am ajuns la acel succes, că din 150 de oue mi-s'au scos 135 de pui, iar din cele 15 oue 10 au fost ne-fructifere.

Cu toată încrederea recomand deci tuturor și mai ales d-lor colegi învățați aceste mașini, dacă doresc a le

face cunoscute și poporului nostru pentru înflorirea viitorului lui.

Va fi destul deci, dacă pentru 1, 2 chiar și 3 comune, se va comanda câte o mașină de model, după măsura căreia apoi se vor putea construi ori cât de multe. Pentru încunjurarea deocamdată a speselor mai mari, până la convingere va fi de ajuns, dacă se vor comanda mașine cu câte un saltar (pentru 150 de oue). Pregătirea fiecăreia costă 70 cor., a uneia cu două saltare 120 cor.

Mașinile vor fi trimise deplin aranjate și provăzute cu toate cele de lipsă precum și cu descrierea tipărită a manipulării lor și a creșterii naturale a puilor și se vor trimite cu rambursă până la ultima stație a căii ferate, cea ce este a se comunica la fiecare comandă.

Toți aceia, cari doresc ca probele să le efeptuiască încă în toamna aceasta, ca pe iarnă când e mai rentabilă clocirea, să fie deplin aranjați, să-și trimită comenzile până în 31 Aug. ori cel mult până în 15 Sept. st. n. ca mașinile să se poată pregăti și astfel trimite în lunile Sept. și Oct. Pentru creșterea puilor orfani se folosesc coponi.

Coponul e mama viețuitoare a puișorilor orfani. Despre instruirea practică a coponilor fără a-i îmbăta (ceea ce e o procedură greșită și periculoasă) am fost scris un articol, care a fos tradus și publicat și în foaia aviculturală »Szárnyasaink« (nr. 7) la sfârșitul căruia adauge: »Acesta e fundamentul, pe care de mult ar fi trebuit să zidim«. Acest articol încă va fi alăturat mașinelor populare, resolvindu-se astfel și întrebarea cea mai grea a creșterii puilor. Coponul ca mamă e cel mai cercat și prețuit în lumea de azi, i-se pot da în grijă și puii scoși prin cloșce, în care caz cloșca eliberată va oua mai iute.

Deci creșteți coponi cât de mulți, încă și aceia cari din anumite cauze nu vă puteți angaja la acestea mașini; cereți și vă voiu publica atunci pe aceasta cale instruirea și folosul cel mare al coponului pentru a dovedi, că nu idea de a câștiga altora reclam m'a condus la aceasta publicare, ci iubirea sinceră față de acel neam, pe care îl aud gemând în temnițele groaznicei sărăcii.

Sajtény (comit. Csanád.)

Alexandru Chira
c. învățator gr.-cat. rom.

Condițiuni de primire în școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiu și în internatul aceleia.

În clasa I. a școlii civile de fete se primesc eleve:
a) cari arată prin atestat de botez, că au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani și

b) dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes IV clase elementare (populare sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui examen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învățământ, prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare dela altă școală de categoria școalelor civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școală elementară-poporală, primirea în ori care clasă a școlii civile, ce corespunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui examen de primire, deus cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în senzul ordinațiunii ministeriului regesc-ungar de culte și instrucția publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se înmatriculează pentru primadată la școala noastră, au să producă atestat școlar, atestat de botez și certificat de revaccinare.

În cursul complementar (supletor), împreună cu școala civilă de fete a Asociațiunii, în senzul §-lui 6 din statutul de organizare al școlii, se primesc eleve, cari au absolvat cele patru clase ale școlii civile. Se pot

primi și eleve, cari au absolvat cu calculi buni nume două clase civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt împedecate a absolve toate cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul școlar 1906—1907 se pot face din 1—6 Septembrie 1906, stil nou.

Examenele de emendare, se țin în 1 Septembrie 1906 st. n. la 8 oare a. m., cu elevele cari s'au anunțat la direcțiune.

În 3 Septembrie 1906 st. n. la 8 oare a. m. se țin examenele de primire, iar în 6 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, ce se înscriu prima-dată la această școală, o taxă de înmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Același didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale școlii civile, sau ale școlii elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școlii, înainte de începutul anului școlar, pentruca să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde și didactrul, și se plătește înainte lunar, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărțile de învățământ, pentru materialul de scris, desemn și lucru de mână, se poartă separat de părinți, precum și cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte-piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în forte-piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voiește să ieie oarele singură, se socotește la 2 oare pe săptămână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucțiune în aceeaș oară, taxa se socotește la 2 oare pe săptămână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voiește să ieie oarele singură, se socotește la 2 oare pe săptămână taxa de 12 cor.*) pe lună, dacă se întrunesc 2 eleve în aceeaș oară, taxa se socotește la 2 oare pe săptămână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză se socotește pe lună cu 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apeduct, baie proprie și lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de școală, au în fiecare zi anumite oare de conservațiune în limba franceză, maghiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunile sub conducerea directorii, profesoarelor și guvernantelor.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedeie), 6 ștergere, 6 servete, apoi perie de dinți, săpun și 2 pepteni, cari teate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburiile de trup sau albiturile, câte 1/2 duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) și două de flanel; ciorapi, batiste (mărâmi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) și încălțăminte trebuincioasă. Pentru uniformitatea îmbrăcăminte elevele interne vor primi în decursul anului școlar o haină uniformă, 2 surte în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, cari au să se facă necondiționat aici și cari vor costă preste tot cam 30—50 cor.

Dela direcțiunea școlii se poate primi prin postă:

»Statutul de organizare« și »Regulamentul intern« al școlii, »Regulamentul pentru cursul complementar«, »Planul de învățământ« și »Regulamentul ministerial pentru examenle publice, private, supletorii și de emendare«, à 20 bani exemplarul. De asemenea »Monografia« școlii, à 2 cor. în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul școlii și al internatului în toate amănuntele.

Sibiu, în Aug. 1906.

Direcțiunea școlii.

*) Din care surră 2 cor. se ccontează pe lură institutului pentru susținerea fortepianelor în stare bună.

Mare surprindere!

Nici când în viață aceasta ocaziune!
50 de bucăți numai cu fl. 2-25.

Un orologiu Anker-Remontoir, elegant, pat., umblă punctuos, pentru ce se dă garanță în scris; o catenă de orologiu din double american; două inele din double cu piertri imitate de brilliant (pentru domni și dame); o păreche bumbi de manjete din aur-double; 3 bumbi de căm. la piept; 3 bumbi pat. de guler; un penițel eleg. o cravată de mătasă, de col. deschisă sau închisă un ac din brilliant doublat; o broșă pentru dame; o oglindă de buzunar; un portmoneu pentru bani; o păreche de butoni; requisite de scris; un barometru pat. o colecție de marce postale din străinătate: un tăiator de țigări (din Nickel); un ținător de cravate; un album cu cărți de vedere din toate părțile lumii. Toate acestea dimpreună cu orologiu Anker-Remontoir, care singur plătește de două ori atâta, costau numai fl. 2-50. Se pot procura sau pe lângă trimiterea banilor înainte, sau cu rambursă dela depoul central pentru orologe și juvaere a lui

S. URBACH, Krakau Nr. 35.

N. B. La comande de două pachete se dă și un brici gratis. Tot ce nu convine se primește înderăt, sau la dorință se retrimite, chiar și banii. —

Institutul indigen de asigurare

Fondat la 1868 „Transsylvania” Fondat 1868

se recomandă pentru încheierea de *Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre, pe cheltuielile înmormântării etc.* în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate: Despăgubiri coroane: **105 milioane cor. 7 milioane coroane.**
Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condiții favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

FALK IMRE

Cluj Piața Széchenyi nr. 39.

În prăvălia mea se vind mașine de cusut, biciclete, ace de cusut, fine, din oțel englez, pe lângă plătire în rate.

Mare atelier mecanic.

Primim repararea mașinilor de cusut, bicicletelor și a altor obiecte, cari se țin de specialitatea aceasta.

Serviciu prompt și acurat!

Comande din provincie se efectuează cu cea mai mare acuratețe.

Agentură pentru mașine agronomice.

Cu deosebită stimă

(7—20)

Falk Imre
Piața Széchenyi nr. 39.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. Nu e mijloc secret. Vindecă și înviează pe lângă garanțe.

Deosebită atențiune e a se da împrejurarilor, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 de ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, auzul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftelor de mâncare, răceală la mâni și la picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. În cancelaria mea se află atestate încurte din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnic, rog a proba aparatul meu. Atrage atențiunea P. T. publică asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul »Volta« deoarece ce »Ciasul-Volta« atăt în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apretiat și cercetat. Deja existanța crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor. folosibil la morburile cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e 4 cor. folosibil la copiii și femeile de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țară și străinătate e:

23—52

MÜLLER ALBERT, Budapesta,
V., strada Vadász 42 G. colțul
strada Kálmán.

Frumos, curat, scrie

numai mașina de scris (8—10)

YOST

care și multiplică, pentru că mașina de scris Yost nu e cu bandă.

Prețul 600 cor.

Mașini folosite între 300 și 400 cor. Acestea se reparază în atelierul nostru minunat arangeat.

Un an garanție atăt pentru mașinile nouă, cât și pentru cele vechi.

»Yost«, mașină de scris societate pe acții

Budapest, Palatul New-York
Director M. Káldor.

Cine suferă de Epilepsie și stări nervoase, se ceară (nevoie) sgârșiri broșura despre Epilepsie, care se trimite gratis și franco dela »Privil. Schwanen Apotheke,« Frankfurt a. Main. 7—52

La tipografia »Carmen« în Cluj se primește numai decât un

Practicant.

Preferiți vor fi cei cari cunosc pe lângă limba română și cea maghiară.

Nu te face mașină de calculat, — ci îți cumpără una!

Calcularea nu agerește, ci îngreunează creerul; dacă ai învățat-o odată, continuă mecanic. Nu-ți ruina nervii, când cu o mișcare ușoară a mânei, cu cea mai mică întrebunțare a creerului poți avea rezultate absolut sigure în calcul. Mașina noastră universală pentru adaugeri, sau aceea care face cele 4 operațiuni fundamentale, o aratăm ori unde în țeară. Mașina lucrează cu celeritate de zece ori mai mare, decât cel mai istet calculator.

Prețurile mașinilor de 700—1200 cor.

»YOST« maș. de scris soc. pe acț.

secția mașinilor de calculat. (8—5)

Budapesta, palatul »New-York«.

Director: M. KÁLDOR.

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește asigurări pe viață pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual Ave proprie
Cor.: 34,600.000 Cor.: 274,000.000

Dividende solvite Despăgubiri de viață
Cor.: 170,000.000 Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:

Cluj, Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

La Administrația »Răvașului«

(Cluj, Jókai-utca 6.)

se află de vânzare următoarele cărți:

Cărțile Săteanului Român

Schițe din popor, de George Stoica
Prețul 10 fil.

Păcatele noastre, de Petru Suci. —
Prețul 15 fil.

Despre păcatele sătenilor. Căzanie
poporală de Ioan Roman. Prețul 20 fil.

La comande să se adaugă și porto postal.

„RĂVAȘUL“

foaie săptămânală, apare în Cluj.

— Jókai utca 6. —

Abonamentul: 3 cor. 20 fil. pe an.

În străinătate 6 franci.

Biblioteca despărțământului
Cluj.

Ce să facem? Plan de lucrare întocmit
pentru »Despărțământul
Cluj« prin Dr. Amos Frâncu. Prețul 20 fil.

Ursu Broina, povestire, de Dr. E.
Dăianu. Prețul 30 fil.

Nenumărate dame inteligente folosesc renumita alifie de față

Margit-Crème

a lui FÖLDES

— care e de un efect eminent, —

un preparat fără grăsimă, nes-
tricișos și cel mai bun pentru
înfrumșetarea obrazului.

Margit-Crème a lui Földes e un mijloc cu efect sigur și grabnic contra alunițelor, pestruelilor de ficat, bubițelor, zgrăbunțelor, bubelor de fierbințeli și contra altor necurățiri ale pielii obrazului. Pomada aceasta o folosesc damele cele mai inteligente din lumea întreagă și cu privire la efectul lui fără păreche și escelent se exprimă în modul cel mai măgulitor și înșulețitor. Despre aceasta se va convinge altfel fiecare după întrebunțarea unei tighii, trebuie însă să ne ferim de falsificate.

Prețul unei tighii mici 1 cor.; unei tighii mari 2 cor. Săpunul-Margit costă 70 fil. Pudera-Margit 1 cor. 20 fil. Apa de față Margit 1 cor. Pasta de dinți Margit 1 cor.

Se prepară: la FÖLDES KELEMEN,
apotecar în ARAD.

Comande de 6 cor. se trimit franco

Se poate căpăta:

la Burger Frigyes, Dr. Czetz Dénes, Gergely Fer utóda, Halász Jenő, Dr. Hintz György, Székely Miklós și Tanács József, apotecari în Cluj.

Fiecare imitație și retipărire va fi pedepsită.

Veritabil e numai Balsamul lui Thierry

provăzut cu semnul »călugărițelor«.
Scutit prin lege.

E un mijoc peste tot cunoscut și neîntrecut în cazuri de perturbații de sgârșiri de stomac, de colică, de catarrhuri dureri de piept, la influența etc. Prețul: 12 sticle mici sau 6 duple sau o sticlă mare specială cu astupus patent — 5 cor. franco. ALIFIA CENTIFOLIA E UN NON PLUS ULTRA la toate rețele, la inflamații, lovituri abscese, buboaie de ori ce fel. Prețul: 2 tighii coroane 3-60 sau pe lângă trimiterea banilor înainte, sau cu rambursă.

Apoteca lui A. Thierry la Rohits-Sauerbrunn. Broșuri, se trimit fiecăruia gratuit. Depot în Budapesta la apot. A. Török; la Leo I, Egger; la L. Vértes, Lugos.

(8—25)

La tipografia »Carmen« în Cluj se află: Estras din Matricula botezaților, cununaților și morților, cu prețuri moderate.

Tipografia

»CARMEN«

PETRU P. BARIȚIU
..... CLUJ
Ferencz József-út 58 sz.

Primește tot felul de lucrări, ce cad în bransa acestei măestrii, executându-le cât se poate de cu gust, în stilul cel mai modern și cu prețuri moderate.

Comande se primesc și la Librăria D-lui Erich Fabritius din Cluj (Piața Regelui Matia nr. 32.)

Ca prima tipografie românească în acest comitat, se roagă de binevoitorul sprijin al celorlalte institute românești, precum și al privaților.